

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

דגמים של תרגום חינוכי: עיון בהגות היהודית של הרמב"ם, ריה"ל,
הרב סולובייצ'יק ודוד הרטמן - 63619

תאריך עדכון אחרון 17-08-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך יהודי

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2024

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): אבינועם רוזנק

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: avinoam.rosenak@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום בדוא"ל

מורי הקורס:
פרופ אבינועם רוזנק

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בליבת ההתמודדות של אמונה ודת עם האתגרים הפילוסופיים והחינוכיים הן בימי הביניים הן בעת החדשה. הדרך להתמודדות זאת עוברת דרך מושג התרגום. בקורס נתוודע לטיבו של מושג זה כמצוי בפילוסופיה של החינוך ובכתביהם של מיכאל רוזנק ויונתן כהן. נבחר את חיוניותו וגבולותיו. נבין את האתגרים הפילוסופיים על עולם האמונה בכלל והיהדות בפרט. נכיר ארבע תגובות שונות של תרגום: שתיים בימי הביניים (הרמב"ם וריה"ל) ושתיים בעת החדשה (הרב י"ד סולובייצ'יק ודוד הרטמן) ואת ההבדלים בין אישים אלה לאור מושג התרגום.

מטרות הקורס:

הכרת האתגרים הפילוסופיים מול האמונה והדת בימי הביניים ובעת החדשה.
הכרת מושג מרכזי בפילוסופיה של החינוך היהודי "התרגום", חיוניותו ודרכי יישומו.
הכרת פועלם הפילוסופי השונה של הרמב"ם וריה"ל סולובייצ'יק והרטמן לנוכח האתגרים שניצבו בפניהם.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הבנת האתגרים הפילוסופיים על האמונה והדת בימי הביניים ובעת החדשה
הכרה של מושגי יסוד בפילוסופיה של החינוך היהודי.
עיון בכתבי האישים הנדונים בקורס והכרת עולמם.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה ודיון

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- 1: איבוד האמונה: אתגר הפילוסופיה הסתירה בין אמונה ותבונה: אפלטון ואריסטו
- 2: על התרגום: תרגום מלא וחלקי; שפה וספרות
- 3-5: על הרמב"ם: דרכי תרגום הרמב"ם את הדת לפילוסופיה.
- 6-7: על ריה"ל - דחיית התרגום והשימוש המניפולטיבי בפילוסופיה.
- 8: המהפכה של קאנט והאתגר הפילוסופיה החדשה - אונטולוגיה ואתיקה.
- 9-11: הרב סולובייצ'יק וקריאה באיש ההלכה, באיש האמונה וגבולות התרגום (ממעמקים)- השלכות חינוכיות
- 12-13: קריאה בכתבי דוד הרטמן - השלכות חינוכיות

חומר חובה לקריאה:

1. משה דוד הר, "השפעות חיצוניות בעולמם של חכמים בארץ ישראל - קליטה ודחייה", יוסף קפלן ומנחם שטרן (עורכים), הוצאת מרכז זלמן שז"ר, ירושלים תשמ"ט, עמ' 83–106.
2. זאב הרוי, "הרמב"ם ושפינוזה על ידיעת טוב ורע", עיון כח, ב-ג (תשל"ח), עמ' 167–185.
3. זאב הרוי, 'בין פילוסופיה מדינית להלכה במשנת הרמב"ם', עיון כט, ג (תש"ם), עמ' 198–212.
4. דוד הרטמן, הרמב"ם הלכה ופילוסופיה, עם עובד, תל-אביב 1979, עמ' 15–26.
5. הרטמן דוד, מסיני לציון: התחדשותה של ברית, עם עובד, תל-אביב תשנ"ג.
6. דוד הרטמן, עשה לבך חדרי חדרים, תרגום: יהב זהר, עם עובד, תל אביב 2005.
7. יונתן כהן, מחשבת ישראל לשם חינוך: האם המסורת היהודית ניתנת ל"תרגום"? עיצוב ושיקום: אסופת מאמרים לזכרם של עקיבא ארנסט סימון וקרל פרנקנשטיין, צבי לם (עורך), מאגנס, ירושלים 1996, עמ' 164-182.
8. חנה כשר, "ההתמקדות ביחיד וביחד: בין ריה"ל לרמב"ם", עיון, לז, עמ' 238-247.
9. הרב י"ד סולובייצ'יק, הרב יוסף דב סולובייצ'יק, איש ההלכה: גלוי ונסתר, ירושלים תשל"ט.
10. הרב סולובייצ'יק, "ממעמקים", דברי הגות והערכה, ספריית אלינור שליד המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים תשמ"ב, עמ' 117 - 136.
11. הרב י"ד סולובייצ'יק, איש האמונה, מוסד הרב קוק, ירושלים תשמ"א.
12. אביעזר רביצקי, 'הכרה מדעית ודבקות דתית', חירות על הלוחות, תל אביב תשנ"ט, עמ' 178-206.
13. אבינועם רוזנק, הגיונות במחשבת ישראל, ירושלים: הוצאת זלמן שז"ר, 2015.
14. אליעזר שביד, הפילוסופים הגדולים שלנו, תל אביב תשנ"ט, עמ' 107–157.
15. אליעזר שביד, הפילוסופים הגדולים שלנו, תל אביב תשנ"ט, עמ' 161–303.
16. אבי שגיא, הרב סולובייצ'יק: הגות יהודית לנוכח המודרנה", בתוך ספרו: אתגר השיבה אל המסורת, הוצאת בר אילן, שלום הרטמן והקיבוץ המאוחד, תל אביב וירושלים, עמ' 30-58.
17. אבי שגיא ודב שוורץ, נאמנות ביקורתית: עולמו והגותו של דוד הרטמן, הוצאת כרמל, ירושלים תשע"ט.
18. Michael Rosenak, *Teaching Jewish values: a conceptual guide*, Melton Centre for Jewish Education in the Diaspora of the Hebrew University of Jerusalem 1986.
19. Michael Rosenak, *Roads to the palace: Jewish texts and teaching*, Berghahn Books, Providence 1995.
20. Michael Rosenak, *Tree of life, tree of knowledge: conversations with the Torah*, Westview Press, Cambridge, Mass 2001.
21. Ehud Krinis, *The Arabic Background of the Kuzari*, *Journal of Jewish Thought & Philosophy* 21 (2013), pp. 1-56

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:

מידע נוסף / הערות:

בהנחה שאין מגיפה הסוגרת את כולם בבית הקורס ינוהל פנים בפנים בכיתה ללא זום מלווה וללא

הקלטות. אני מאמין שלמידה היא דיאלוג חי בין המורה לכיתה. הנוכחות זה בפני זה היא התרחשות מרכזית בתהליך הלימוד. השיעורים אפוא לא יוקלטו אלא אם לא יתקיים שיעור במרחבי הקמפוס. המצגות שילוו את השיעור אינן חלק מהחומרים שמועברים לתלמידים. אם תרצו ליטול את המידע היוזואלי בהם תוכלו לצלם אותם במהלך השיעור. המידע הטקסטואלי שיש בהם יישלח אליכם במודל כמו גם דברי סיכום שלי והוראות קריאה - בסוף כל שיעור.